

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XII. De maleficis & incantatorib.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

fructus, aut distributiones hujusmodi, nec prorsus ullam eorum partem retineant, nec ipsorum cessionem, vel renunciationem, aut dulciora, vel alia quomodocumque petant, vel exigant, aut quancumque sive ordinaria, sive Apostolica auctoritate provium, ad praestandum hujusmodi juramentum inducant, aut illi praedicta non facienti possessionem impediunt, vel remouentur. Quicumque contra fecerint, si Ecclesiarum antistites, tam diu à Pontificalibus officii exercitio sint suspensi, donec satisfactione pravia illis per sedem Apostolicam suspensio relaxetur: capitula verò, & collegia quae cunctae Ecclesiastico subiaceant interdito, ac singulares personae in excommunicationis sententiam incurrant, à qua, nisi in mortis articulo constituti, ab alio quam à Romano Pontifice absolutionis beneficium nequeant obtinere. Romae prid. Calend. Junii 1570.

TITVLVS XII
DE MALEFICIS ET INCANTATORIBUS.

Alexander VI. Angelo de Verona ordinis Praedicatorum, sacrae Theologiae professori, in provincia Lombardiae haereticae prauitatis Inquisitori.

Inquisitorum fidei officium interest animadvertere in maleficos, incantatores, & eorum superstitiosorum observatores.

CAP. I.

Cum accepimus in Provincia Lombardiae diversas utriusque sexus personas, diversis incantationibus & diabolicis superstitiosis operam dare, suisque beneficiis & variis observationibus multa nefanda scelera procurare, homines & iumenta ac campos destruere, & diversos errores inducere, magnaque inde scandala exoriri: decreuimus pro pastoralis officii nobis ex alto commissi ministerio scelera hujusmodi compescere, ac scandalis & erroribus praemissis quantum cum Deo possumus occurrere. Ea propter tam tibi quam etiam successoribus tuis per Lombardiam constitutis, de quibus in his & aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus, committimus, & mandamus, etiam soli (honesto tamen comitatu per vos eligendo associati) contra easdem utriusque sexus personas diligenter inquiratis, easque iustitia mediante puniatis & compescatis. Et ut melius commissionem hujusmodi exequi possitis, contra illas vobis plenam & omnimodam harum serie concedimus facultatem, constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, necnon indultis & concessionibus ordinariis forsitan pro tempore factis, ceterisque contrariis quibuscunque non obstantibus.

Sixtus Quartus Vicario generali Episcopi Bononiensis.

Haeticum est à demonibus expectare responsa.

CAP. II.

Nvntiatum est nobis, nonnullos ordinis sanctae Mariae de monte Carmeli fratres tanta fuisse temeritatis, ut verum non sint disputando & praedicando in civitate Bononiensi ejusque comitatu asserere, non esse haeticum, & à puritate fidei alienum, demonum expectare responsa: ob quod adversus ipsius fidei puritatem scandala multa exorta videntur. Nos id indignè molesteque ferentes, & de praemissis certam notitiam non habentes, discretioni tuae per praesentes committimus & mandamus, ut omni opportuna adhibita diligentia & industria veram notitiam habere cures, an sint, qui fuerint hujusmodi assertores, & quae scandala propterea sint exorta. Quicquid autem in praemissis inveneris in scriptis au-

a Drecte pugnat cum analogia nostra fidei, expectare à demonibus responsa. Cajetan. in quasi. 70. 22. S. Thom.

thenticè redactum, ad dilectum filium Franciscum de Toletio, Notarium & Datarium nostrum domesticum, sub tuo sigillo transmittas, ut ab eo de omni te certiores facti, quid agi conveniat, auctore Domino, statueret valeamus. Datum Romae apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die decimo octavo Junii 1474. Pontificatus nostri Anno secundo.

Adrianus Sextus, Inquisitori Comensi.

Inquisitione Inquisitorum panni iure sanctis plebis debent incantatores & sortilegi.

CAP. III.

Vdum a, uti nobis exponi fecisti, per sael. rec. Iulium Papam II. praedecessorem nostrum, non sine magna tunc animi sui displicentia accepto, quod per quendam Georgium de Casali, ordinis fratrum Praedicatorum professorem, & in civitate Cremonensi haereticae prauitatis Inquisitorem deputatum, in nonnullis Lombardiae partibus, & praesertim in locis, in quibus dictus Georg. Inquisitor deputatus erat, repertae fuerunt quamplures utriusque sexus personae, propriae salutis immemores, & à fide Catholica deviantes, certam sectam facientes, fidem quam in sacri susceptione baptismatis susceperant, abnegantes, sanctam crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, Ecclesiasticis & praesertim Eucharistiae sacramentis abutentes, diabolum in summum dominum & patronum assumentes, eique obedientiam & reverentiam exhibentes, & suis incantationibus, carminibus, sortilegiis, aliisque nefandis superstitiosis iumenta & fructus terrae multipliciter ledentes: aliaque quamplurima nefanda, excessus, & crimina, eodem diabolo instigante committentes & perpetrantes, in animarum suarum periculum, divinae majestatis offensam, perniciosumque exemplum & scandalum plurimum. Contra quas cum dictus Georgius tunc (ut assererat) in dictis locis suae inquisitioni deputatus, prout ipsi Georgii incumberebat officio, ipse Georgius processisset: nonnulli autem tam clerici quam laici illarum partium, quarentes plus sapere quam oportet, praemissa delicta ad ejusdem Georgii inquisitionis officium non pertinere temerè asserentes, praesumentes in populo errores & scandala seminaverunt: sicque eundem Georgium in populo odiosum reddere, & dicti Georgii officium impedire conati fuerunt, prout etiam tunc impediabant: ita quod propter praemissa, personae praedictae delicta hujusmodi perpetrantes, remanebant impunitae, & aliorum exemplo ad similia perpetranda quotidie inducebantur, in non modicum fidei opprobrium, animarum periculum, & scandalum plurimum. Dictus praedecessor volens (ne inquisitionis officii executio quomodolibet retardaretur, & labes haereticae prauitatis longius venena diffunderet) providere, dicto Georgio per quasdam suas in forma brevis literas commisit & mandavit, quatenus in locis ejusdem Georgii inquisitioni deputatis, de excessibus hujusmodi cognoscere, & contra quascunque personas, cujuscunque conditionis & praesententiae forent, inquisitionis officium exercere & exequi: ipsaque personas, quas in praemissis culpabiles reperiret, unà cum locorum ordinariarum Vicariis, quatenus voluissent interesse, juxta dictarum personarum demerita corrigere & punire deberet, secundum modum contra alios haeticos à jure sacris canonibus statutum: contraditores quoscunque per censuram Ecclesiasticam, & alia juris opportuna remedia compescendo. Eos vero qui in praemissis consilium, auxilium vel favorem praestarent, praefatus praedecessor noster eisdem indulgentis uti & gaudere decrevit, quibus cruce signati contra alios haeticos, ex indulto Apostolico eis concessio, tunc gaudebant & utebantur, prout in dictis literis plenius continetur.

a De maleficis & incantatorib. vide flagellum haeret. Pan. Gril. lib. 2. Alph. de cast. de puni. har. Sylv. Prer. de dam. 217.

ri dicitur. Et sicut eadem expositio subiungebat, non solum delicta & crimina huiusmodi contra fidem Catholicam, & Christianam religionem, sub iurisdictione inquisitoris Cremonensis committuntur & perpetrantur, sed omnibus aliis locis & diocesis sub iurisdictione aliorum Inquisitorum dicti ordinis congregationis Lombardie, indies perpetrantur & committuntur. Et cum eadem sint delicta, eadem profecto provisione & castigatione eis est earundem literarum tenore providendum. Quare tu, sicut asseris, in civitate Comensi ubi dicta pravitas Inquisitor existis, tam tuo, quam omnium aliorum dictorum ordinis & congregationis haretica pravitas Inquisitorum ubilibet consentientium & deputatorum nominibus, fecisti nobis humiliter supplicari, ut literas praeferas ad vos extendere & ampliare, aliasque desuper opportune dignemur providere. Nos igitur huiusmodi supplicationi inclinati, literas praeferas, cum omnibus in eis contentis clausulis, in omnibus & per omnia, prout in eisdem literis continetur, ad te & ad alios ordinis & congregationis huiusmodi Inquisitores, tam praesentiarum deputatos, quam in futurum perpetuis futuris temporibus deputandos, ac si tibi, & quilibet Inquisitorum praedictorum dirigerentur, & directae fuissent, Apostolica auctoritate & tenore concedimus. Romae 20. Iulii. 1523.

Innocentius Octavus.

Horrenda flagitii propositores, sortilegi in fonte puerulos devorantes, grandines & aurae laesivas cum atroci fame exagitant, sterilitatem in hominibus & Armenia procurantes, abas, quam plurima diaboli arte facientes prodigijs & portentosa damnantur.

CAP. IV.

Summis desiderantes affectibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requirit, ut fides catholica, nostris potissimum temporibus, ubique augeatur & floreat, ac omnis haretica pravitas de sinibus fidelium procul pellatur, ea libenter declaramus, ac etiam de novo concedimus, per quae huiusmodi pium desiderium nostrum nativum fortiatu effectum, cunctisque propterea per nostrum operationis ministerium, quasi per providi operatoris sarcinum, erroribus extirpatis, ejusdem fidei zelus & observantia in ipsorum corda fidelium fortius imprimatur.

Sanè nuper ad nostrum, non sine ingenti molestia, pervenit auditum, quod in nonnullis partibus Alemaniae superioris, necnon in Moguntinensi, Colonienensi, Trevirensi, Saltzburgenensi & Bremensi provinciis, civitatibus, terris, locis, & diocesis complures utriusque sexus persona propria salutis immemores, & à fide catholica deviantes, cum daemonibus, Incubis & Succubis, abuti, ac suis incantationibus, carminibus & conjurationibus, aliisque nefandis superstitionibus & sortilegijs, excessibus, criminibus & delictis, mulierum partus, animalium foetus, terrae fruges, vinearum uvae, & arborum fructus, necnon homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diversorum generum animalia, vineas quoque, pomaria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terrae legumina, perire, suffocari, & extingui facere & procurare, ipsosque homines, mulieres, jumenta, pecora, pecudes, & animalia diris tam intrinsicis quam extrinsecis doloribus & tormentis afficere & excruciare, ac eosdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, virosque ne uxoris, & mulieres ne viris actus conjugales reddere valeant, impedire. Fidem praeterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego obnegare. Aliaque quam plurima nefanda, excessus & crimina, instigante humano generi inimico, committere & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, divinae majestatis offensam, ac perniciosum exemplum, ac scandalum plurimorum.

Quodque licet dilecti filii Henrici Inquisitoris in praedictis partibus Alemaniae superioris, in quibus etiam provinciae, civitates, terrae, dioceses, & alia loca huiusmodi

comprehensa fore censerent: Necnon Jacobus Sprenger per certas partes lineae Rheni, ordinis praedictorum & Theologiae professores, haretica pravitas Inquisitorum per literas Apostolicas deputati fuerunt, proce alios existunt. Tamen nonnulli clerici & laici illarum partium, quarentes plura sapere quam oportet, pro eo, quod in literis deputationis huiusmodi provinciae civitates, dioceses, terrae, & alia loca praedicta, illarumque personarum excessus huiusmodi nominatum & specificè expressam fuerunt, illa sub eisdem partibus minime nominati, & propterea praefatis Inquisitoribus in provinciis, civitatibus, diocesis, terris & locis praedictis huiusmodi Inquisitionis officium exequi non licere, & ad personarum earundem super excessibus & criminibus a rebus deputationem, incarcerationem & correctionem admittendum debere, pertinaciter asserere non erubescunt. Propter quod in provinciis, civitatibus, diocesis, terris & locis praedictis, excessus, & crimina huiusmodi non sine animarum earundem evidenti iactura, & aeterna salutis dispendio remanere impunita.

Nos igitur impedimenta quaelibet, per quae Inquisitorum officii executio, quomodolibet retardari posset, de medio submovere, & ne libes haretica pravitas, aliorumque excessus, huiusmodi in personarum illorum innocentiis sua venena diffundat, oportunitatem dedit, prout nostro incumbit officio, providere volentes, fidei zelo ad hoc maxime nos impellente. Ne praeterea contingat, provinciae, civitates, dioceses, terrae & loca praedicta, sub eisdem partibus Alemaniae superioris, a rebus Inquisitionis officio carere, eisdem Inquisitoribus in illis officium Inquisitionis huiusmodi exequi licere, & ad personarum earundem super excessibus & criminibus praedictis correctionem, incarcerationem, & punitionem admitti debere, perinde in omnibus & per omnia, si in literis praedictis provinciae, civitates, dioceses, terrae & loca, ac personae & excessus huiusmodi nominati & specificè expressa forent, auctoritate Apostolica praesentium statuimus.

Pro quo potiori cautela literas & deputationes praedictas ad provinciae, civitates, dioceses, terrae & loca, necnon personas, & crimina huiusmodi extendentes praefatis Inquisitoribus, quod ipsi, & alii eorum, a certis secum dilecti filio Ioanne Gremper clerico Constantiensis diocesis, magistro in artibus, eorum moderno, seu quovis alio Notario publico, per ipsos, & quoslibet eorum pro tempore deputando in provinciis, civitatibus, diocesis, terris & locis praedictis contra quoslibet personarum, cujuscunque conditionis & praesentium fuerint, huiusmodi Inquisitionis officium exequi, ipsasque personarum, quas in praemissis culpabiles repererint, iuxta earum demerita corrigere, incarceratione, punire, & multare. Necnon in singulis provinciis huiusmodi parochialibus Ecclesiis verbum Dei fidei populo, quoties expedierit, ac eis visum fuerit, proponere & praedicare, omniaque alia & singula in praemissis & circa ea necessaria & opportuna facere, & similiter exequi libere & licite valeant, plenam ac liberam eadem auctoritate, de novo concedimus facultatem.

Leo Decimus, in Concilio Laterano.

Infames perpetui existant clerici incantationibus & sortilegijs delicti, tum deponantur & monasterijs includantur.

CAP. V.

Um secundum leges civiles & sacrorum canonum censuras, sortilegia per invocationem daemonum, incantationes at divinationes, superstitiones prohibita sint: Statuimus, decernimus, & ordinamus, ut clerici & laici qui in praemissis culpabiles inventi fuerint, a libito superiorum infamia notentur, si vero non defecerint, de

a Diaz in pract. can. ca. 100. Cunctis in iustis, can. lib. 4. tit. 1. de diversis delictis, vers. his adduntur.

postea.

ponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superioris praefiniendum detrudantur, beneficiisq; & officiis Ecclesiasticis priventur. Eaici vero utriusque sexus excommunicationis & aliis penis juris tam civilis quam canonici subiacent.

Idem, universis & singulis locorum ordinariis domini Venetorum.

In scriptis & sortilegis, ut contra haereticos vehementer suspectos procedi solet, quia ea perpetrare, quae manifeste sapient haereticum.

CAP. VI.

Honestis penitentium votis libenter annuimus, eaque favoribus persequimur opportunis. Alias ad petitionem dilectorum filiorum nobilium virorum Ducis & domini Venetorum, cum in Brixiensi & Bergomensis civitatibus & diocesis quoddam hominum genus perniciosissimum ac damnatissimum, labe haeretica, per quam suscepto renunciabatur baptismatis sacramento, Dominum obnegabant, & satanae, cuius consilio seducebantur, corpora & animas conferebant, & ut illi rem gratiam facerent, in necandis infantibus passim studebant, & alia maleficia & sortilegia exercere non verebantur, quod ita factum esse videbatur, ut ad eorum errorem extirpandum opportuna adhiberentur remedia. Volentes etiam ejusdem generis nonnullos indicibili poena obstinate vitam potius perire amittere, quam errorem suum cognoscere maluisse, & propterea de rigoroso nimium (ut dicebatur) vestri ordinatio contra tales processu dubitantes, venerabilem fratrem Episcopum Polentem nostrum & Apostolicam sedis apud eisdem Ducem & Dominum, Nuncium vobis adjungendum duximus, cum facultate per se vel alium, seu alios processu per vos habitos, seu factos examinandi, & revidendi: & si vos Inquisitores processu rite, & recte, ac juxta formam juris habitos fecissetis, contra tale hominum damnatorum genus una vobiscum procedendi & inquirendi, necnon procuratores & advocatos, scribas, ceterosque ad Inquisitionis praefate exercitium necessarios & opportunos, officiales & ministros cum competentibus salariis deputandi, & homines praedictos (quod redire ad Ecclesiam unitatem vellent) clementer suscipiendi, eisque poenitentiam salutarem injungendi, & eos absolvendi etiam in utroque foro, & incorrigibiles condemnandi, & beneficio seculari tradendi, ceteraque quae vos de jure vel consuetudine facere possitis & deberetis faciendi, exequendi, & exequendi, prout in literis desuper confectis continetur. Cum igitur commissio hujusmodi vigore praefatus nuncius, venerabilem fratrem Episcopum Iustinopolitanum in partibus illis commorantem, ad praemissa una vobiscum pertractanda & exequenda subdelegaverit, vosque & ipse subdelegatus in valle Communicae Draxiensis diocesis, ubi maxime hujusmodi damnae generis homines vident & pullulant, processeritis, ac nonnullos culpabiles reprobos, & curiae seculari tradendos, necnon jam condemnatos habueritis, videtur quod per Venetorum collegium Praetori Brixiensi mandatum fuerit, ne sententias hujusmodi exequeretur, & vobis & eidem subdelegato, ne ad executionem illarum procederetis, inhiberet, prout inhibendum fuit: ac expensas & salaria pro hujusmodi inquisitionis negotio necessaria submoveret, & retraheret: necnon processu contra culpabiles praedictos habitos & factos eis transmitteret, seu transmitti faceret: & quod deterius est, subdelegatum praedictum ad coram eis in civitate Venetiarum comparandum cogeret & compelleret, prout coactus & compulsus fuit. Et quia propter dictas literas, in quibus dictus nuncius adjunctus fuit, ab aliquibus haesitatur, an propter hoc facultas vestra diminuta existat, ita quod prout ante duas hujusmodi literas potuissetis, procedere non possitis, inde censensque, & contra juris & sacrorum canonum dispositionem, ac Ecclesiasticam libertatem existat, laicos de personis & causis Ecclesiasticis se intro-

mittere, nullamque injunctam à nobis executionem adimplere, nisi processibus, ac sententiis per eos visis & examinatis, ac si ipsi in clericis causasque Ecclesiasticas superioritatem & jurisdictionem haberent: cum tamen in clericos causasque hujusmodi laicis nulla facultas attributa sit, quos obsequendi & exequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, propter quod inter Christi fideles non modicum surgit scandalum. Nos igitur, ne quod ad salutem animarum, & clarum causarum faciliorem expeditionem introductum est, in damnum & percellationem convertatur; & propterea ob diuturnitatem temporis infelices animae hujusmodi peccatis magis graventur, & ad omne circa hoc dubium tollendum, vos prout ante datas dictas literas de jure & consuetudine seu privilegio procedere poteratis, necnon etiam contra maleficos & sortilegos, ac à fide apostatantes, prout criminis postulaverit qualitas, procedere posse & debere, auctoritate Apostolica, tenore praesentium decernimus & declaramus, vobis committentes & mandantes, ut eisdem Venetos, & illorum Ducem, ac officiales suos, ne ipsi ulterius in hujusmodi causis se intromittant, sed quod injunctas sibi executiones, & forte injungendas, postquam requisitiverint, sine aliqua processuum, per dictos Ecclesiasticos iudices factorum visione, vel examinatione promptè exequantur, moneatis & hortemini. Et si hoc facere neglexerint, vel recuserint, vos eos per censuras Ecclesiasticas & alia juris opportuna remedia, appellatione postposita, compellatis. Datum Romae 15. Februarii 1521.

TITVLVS XIII.
DE TESTIBVS.

Pius Quintus.

Perjuri & falsi rei habentur qui in causis civilibus aut criminalibus dicta testium sine iudicis auctoritate deserviunt.

CAP. I.

Licet contra Notarios, qui in causis, tam criminalibus, quam civilibus, dicta testium, aut reorum responsiones absque iudicis decreto partibus praefatae, multae constitutiones editae sint, eosque tanquam falsi reos, & infames, ac perjuros puniri debere statutum sit, nihilominus quia magis timetur quod sapius cavetur, & ut in futurum timore poenae, si non Dei timore arceantur, omnes & singulas censuras & poenas, contra eos, qui talia deliquerint latis, auctoritate Apostolica tenore praesentium approbamus, confirmamus, & innovamus, nec de eorum rigore, propter illarum forsitan inobservantiam, aut praedecessorum nostrorum, & etiam nostram, ac officialium, & ministrorum eorundem, & nostrorum tolerantiam quicquam relaxatum aut remissum esse, ac easdem in suo pristino robore & vigore permanere decernimus & declaramus. Et ut poenarum certitudo omnibus hic in alma nostra innotescat, statuimus, decernimus, & declaramus, omnes & singulos Notarios, tam principales, quam substitutos, executores quoque, ac carcerum custodes, ceterosque, quibus tam vigore sui officii, quam alias quomodoocumque reos, dum in carceribus secretis detinentur, facultas alloquendi conceditur, qui reorum & responsiones, ac testium in dictis causis depositiones propalare in totum vel in parte dicto aut facto, quibusvis personis cuiuscunque conditionis, praerogativa, & dignitatis, tam mundanae, quam Ecclesiasticae existant, absque iudicis, coram quo causa vertitur, & Procuratoris fiscalis licentia nisi fuerint, aut eidem reis & testibus, donec in secretis retinentur, etiam quarumvis personarum, ut supra quomodo libet qualifi-

a Magis timetur quod sapius cavetur. b Reorum responsiones, & testium depositiones non debent publicari.